

Ehdotus TURKU-2011 kulttuurikaupunki hankkeeksi

Teema: **LUONTO / YMPÄRISTÖ / TAIDE – projekti (Nature / Culture)**

Teemaan liittyviä tapahtumia voisivat olla:

1. LUONTO / YMPÄRISTÖ / TAIDE – seminaari
2. YMPÄRISTÖTAIDE / MAISEMAPUISTO – tilapäinen tai pysyvä näyttely
3. MUUTA
4. VÄHÄN TRADITIOISTA

Turku olisi monella tavalla houkutteleva paikka LUONTO / YMPÄRISTÖ / TAIDE - teemaiselletapahtumalle. Suomalaisen puutarhataiteen juuret ovat Turussa. Täällä ovat myös maamme vanhimmat kaupunkipuistot, historialliset viljely- ja kulttuurimaisemat, hienoja, vanhoja yksityisiä puutarhoja, upea, monimuotoinen luonto; tammimetsät, suot, saaristo. Myös keskustan tuntumassa vielä ihmeellisellä tavalla uinuvia ”joutomaita” jotka soveltuisivat hyvin vaikkapa ympäristötaidenäyttelyn tai maisemapuisto-projektin toteuttamispaikoiksi.

Alueella on paljon asiantuntemusta ja mielenkiintoisia toimijoita jotka voisivat toteuttaa tapahtumia yhteistyönä; mm. Turun kaupunki, Varsinais-Suomen taidetoimikunta, maakunta-museo, Turun Yliopisto, kasvitieteellinen puutarha, Biologinen Museo, taidemuseot, puutarha- ja taidealan oppilaitokset, taidejärjestöt, taiteilijat, viheralan ammattilaiset, maanviljelijät jne.

Lähiympäristöstä löytyy monia yksittäisiä puutarhoja sekä suomalaisen puutarhataiteen helmiä kuten esim. Alfred Kordelinin rakennuttama, renessanssi-barokki-tyylinen Kultaranta ja Paddaisten barokki-puutarha Sauvossa.

Puutarhataide, nykytaide, ympäristötaide, maisema- ja ympäristösuunnittelu kietoutuvat nykyään mielenkiintoisella ja uutta luovalla tavalla toisiinsa. Luonto / ympäristö / taide teemat ovat jo saaneet merkittävän aseman kulttuurissa muualla maailmassa, esim. Hollannissa, Saksassa, Ranskassa, Ruotsissa ja Yhdysvalloissa. Meillä näitä aiheita ei vielä laajemmin olla pysähdytty miettimään, niiden merkitystä ollaan vasta havaitsemassa. Suomalaisten ja yleensä eurooppalaisen nykyihmisen luontosuhde, sen perinteet ja muuttuminen olisi hieno aihe myös filosofiselle keskustelufoorumille.

Uskon, että näiden teemojen ja niihin liittyvien tapahtumien avulla Turkuun tulisi kohdistumaan laajaa ja myönteistä kansainvälistä huomiota. Ohessa alustavia luonnoksia ja ehdotuksia tapahtumista ja niiden sisällöistä.

Ystävällisin terveisin

Armi Laukia
Valokuvataiteilija, puutarhuri
Stålarmininkatu 27 G 63
20810 Turku
p. 050 – 355 8873
e-mail: alaukia@hotmail.com

1. LUONTO / YMPÄRISTÖ / TAIDE – (Nature / Culture) -seminaari

Toteutus: esim. TRUKU-2011 kulttuurikaupunki ohjelmaan, tuotetaan ja järjestetään yhteistyönä eri tahojen kesken, esim. Turun kaupunki, Viherympäristöliitto, Ympäristötaiteensäätiö, Taideakatemia, taidemuseot, Turun kesäyliopisto, Varsinais-Suomen taidetoimikunta, muut mahd. tahot

Konsepti: Seminaarissa esiintyisi ulkomaisia ja kotimaisia tutkijoita, suunnittelijoita ja taiteilijoita. Se suunnattaisiin mahdollisimman laajalle yleisölle; maisema-arkkitehdeista kaupunki- ja puutarhasuunnittelijoihin, taiteilijoista viheralan ammattilaisiin ja opiskelijoihin sekä kaikille kiinnostuneille

Tarkoitus olisi luoda crossover -tyyppinen, eri ammattialojen rajoja rikkova keskustelufoorumi; viheralueiden, puistojen, kaupunkiluonnon ja ympäristön suunnittelusta, käytöstä ja merkityksestä, esitellä maisema-arkkitehtuurin, nykypuutarhan ja ympäristötaiteen uusia ilmiöitä ja tekijöitä sekä puutarha- ja ympäristötaiteen traditioita

Puutarhatiedettä taiteilijoille, ympäristötaidetta viheralueiden tekijöille. Uutta tietoa, inspiroivia näkemyksiä ja tulevaisuuden visioita. Minkälaisia olivat keskiajan puutarhat ja minkälainen voisi olla tulevaisuuden puisto? Voiko maisema olla radikaali, voiko luontoa suunnitella ja mitä on ympäristötaide?

Luentojen aiheita voisivat esimerkiksi olla:

Keskiajan puutarhat

Puutarhataiteen historiaa

Esim. Penelope Hobhouse, Trädgårdskonstens 3000 år

-Contemporary History of Garden Design, European Gardens between Art and Architecture

Penelope Hill

Reinventing Garden, Nykypuutarha – tulevaisuuden puutarha

-Mikä on puisto? Esim. Duisburg Landschaftspark

Suunnittelu Latz+Partner

www.landschaftspark.de

www.latzundpartner.de

-Maisema-arkkitehtuuri / nykytaide / Urban Landscape / Radical Landscape

Esim. Kathryn Gustafson, maisema-arkkitehti www.gustafsonpartners.com

Martha Schwartz, kuvataiteilija, maisema-arkkitehti www.marthaschwartz.com

Maataide / ympäristötaide

Esim. Tutkija, Ft Hanna Johansson, väitöskirja ympäristötaiteesta v.2005

Lucien den Arend, ympäristötaiteilija www.denarend.com

Ecological Aesthetics, Art in Environmental Design: Theory and Practice

Herman Prigann, Heike Strelow, Vera David

Muutama mielenkiintoinen retki osana seminaariohjelmaa – esim.:

-kasviarkeologiaa, Pentti Dahlström -miten kasvit ovat tulleet Turkuun, uhanalaiset kasvit, Turkulaisten

- tiedemiesten uroteot kasvitieteessä

-tammimetsäretki – jokiretki – saaristoretki

-suot matkailukohteena

-opastetut kävelyretket Samppalinnan ja Vartivuorenmäellä, Kultaranta, Paddainen jne.

2. YMPÄRISTÖTAIDE / MAISEMAPUISTO -näyttely

Työnimeltä ”**Haarautuvien polkujen puutarha**” – ympäristötaide / maisemapuisto -projekti

-esim. kutsunäyttelynä tai kilpailuna (kotimaisia ja ulkomaisia taiteilijoita) toteutettava

-suunnitellaan ja tuotetaan yhteistyönä monien eri tahojen kesken; mm. taidemuseot ja Turun kaupunki

-tilapäinen (teokset poistuisivat tietyn ajan kuluttua) tai esim. osittain pysyvä

-Yksi mahdollinen toteutuspaikka, radanvarsi ja jokiranta Raunistulan kohdalla

-Näyttely voisi levittäytyä Turun kaupunkiin eri puolille sopiviksi valittuihin paikkoihin:

mm.lähiöihin, Jokikatu-taiteilijatalon ympäristöön ja radan varteen mm. yliopiston puoleinen reuna ennen Kupittaaan asemaa, tienreunat matkalla lentokentältä kaupunkiin, Itäisen Rantakadun- Puistokadun

ja Koulukadun väliin jäävälle tontille jossa tyhjillään oleva rakennus, ym.

-Liittyisi luontevasti em.seminaariin

-toteutetaan useamman vuoden aikana niin että kokonaan valmis v. 2011

”Haarautuvien polkujen puutarha on suunnaton arvoitus, tai vertaus jonka aiheena on aika. Päinvastoin kuin Newton ja Schopenhauer, teidän esi-isänne (puutarhan luoja, allekirjoittaneen huom.) ei uskonut yhteen ainoaan, absoluuttiseen aikaan. Hän uskoi lukemattomiin aikasarjoihin, eri suuntiin ja samaan pisteeseen pyrkivien ja rinnakkaisten aikojen kasvavaan, suunnattoman laajaan verkkoon. Tuo kuvio jossa ajat lähenevät toisiaan, haarautuvat, leikkaavat toisensa tai hylkivät toisiaan jossain ajassa, sisältää kaikki vaihtoehdot. Ts’ui Penin miltei käsittämättömässä teoksessa henkilö valitsee – samanaikaisesti – kaikki mahdollisuudet. Täten hän luo monta tulevaisuutta, monta aikaa jotka puolestaan lisääntyvät ja haarautuvat.”

L. Borges: Haarautuvien polkujen puutarha

3. MUUTA

- ArsÖ -yhteisö- ja ympäristötaideprojekti Turun saaristossa, jatkoa v.2006 alkaneelle projektille
- Samppalinnan / Vartiovuoren vanhat kävelyreitit kunnostetaan, Turkulaiset taiteilijat suunnittelevat teoksia ja opasteita reittien varrelle
- Turun viheralueita ja puistoja kunnostetaan, suunnitteluun ja hoitoon käytettäviä resursseja lisätään
- Kansalaisten ympäristö- ja kasvitietoutta pyritään lisäämään, mm. kouluissa, työpajoja kasvibiologiasta, puutarhanhoidosta, puistojen kasveista ym., opastettuja luontoretkeä, luentosarjat, julkaisut, näyttelyt ym.
- Yhteisöllistä toimintaa puistoissa ja viheralueilla, tavoitteena asenteiden muuttaminen ympäristön ja kasvien arvostuksen suuntaan ja siten ilkeiden vähentäminen ja yleisen viihtyisyyden lisääntyminen
- Siirtolapuutarhanäyttelyt, tapahtumia alueen kauppa- ja yksityspuutarhoissa – esim. valaistus !
- Suomalaisten ja eurooppalaisen nykyihmisen luontosuhteen filosofiaa, traditiot ja kehitys
- Saaristo, matkailu, mm. Källskärin ainutlaatuinen puutarha saaristossa
- Meri, Itämeri, Airisto – tutkimusta, luonnonsuojelua, vapaa-aikaa ja matkailua, merellisiä tapahtumia, myös taideprojekteja
- Joki, jokivarsi, historia, maisemat, muutokset, muutosten virta, tapahtumien ketju

- Taideakatemia – ympäristötaidetyöpajoja ja kursseja – mahdolliset ulkomaiset taiteilijat voisivat pitää luentoja, työpajoja

- Muita mahdollisia yhteistyökumppaneita: Puutarhataiteen Seura, Puutarhaliitto, Suomen maisema-arkkitehtiliitto, ympäristöministeriö, Ympäristötaiteen säätiö, puutarha-alan yritykset

- Turun puihin liittyvien tarinoiden keräys, dokumentointi ja valokuvaaminen ja materiaalin muokkaaminen kirjaksi ja nettikäyttöön

- Taiteilijoiden vetämiä, yhteisöllisiä ympäristö- ja taideprojekteja kouluissa, eri kaupunginosissa ja lähiöissä, yhdessä koululaisten ja asukkaiden kanssa

- Park / Garden –
Puisto / Puutarha teemat toimivat hyvin myös metaforana monille asioille –
kasvamisen teema, organismien monimuotoisuus, vuodenaikojen vaihtelut, ajan kiertokulku

- Science Park, uusi teknologia, virtuaalitekniikka, digitaalinen taide, jne. –
uusi teknologia ja
uudet mediat voisivat myös olla keskeisellä tavalla mukana hankkeessa

4.

Vähän traditioista:

KULTARANTA

rakennutti Alfred Kordelin, suunnitteli Svante Olsson
esikuvana renessanssi-barokkipuutarhat, mm. Versailles
1912 alettiin rakentaminen
Matti Tuominen, ylipuutarhuri
Presidentti voisi toimia tapahtuman suojelijana...

PADDAINEN

kartano – barokkipuutarha – Sauvossa
Suunnitteli Bengt Schalin v.1918
Juttu + kuvia Turun Sanomissa su 20.6.04
Barbro Rosenlew, omistaa+hoitaa

RUISSALO ja KUPITTAANPUISTO -julkisten puistojen, kaupunkipuistojen edeltäjiä Suomessa

TURUN LINNAN ryytitarha, ainakin 1500-l.peräisin

TURUN AKATEMIA lääkekasvitarha – sijaitsi Tuomiokirkon lähellä – 1600 l. alku Yliopiston kasvitieteelliselle puutarhalle

Elias Tillands -eurooppalainen lääkäri 1600-luvun Suomessa -perusti, julkaisi ensimmäisen luettelon Turun seudun kasveista 1673

Pietari Kalm -mm.puutarhaopin luentoja Turun Akatemiassa 1700-l.

Andreas Dahl -Turun yliopiston kasvitieteen professori 1800-l

HUOM! Kaikki em. ovat nimenneet ja heidän mukaansa on nimetty kasveja ja kasvilajeja maailman kasvitieteelliseen nimistöön.

Armi Laukia

Valokuvataiteilija, puutarhuri

Stålarminkatu 27 G 63

20810 Turku

p. 050 – 355 8873

e-mail: alaukia@hotmail.com

dotan, että tämä paikka Sampelinnan rinteessä kunnostetaan ja siihen rakennetaan näköala- ja oleskelupaikka
i kaupunkilaisten kuin matkailijoidenkin käyttöön -

Yksi vaihtoehto pysyvän tai väliaikaisen maisemapuiston tai ympäristötaide - tapahtuman toteuttamiseksi - radanvarsi ja jokiranta Raunistulassa

Ruissalo ja Kupittaa vannimmat kaupunkipuistot

TS 10.9.2005

Puutarhataide sai alkunsa Auran rannoilta

Turun maakustatrassoo

Varsinkin puutarhataide Suomessa sai alkunsa Auran rannoilta. Pietari Kalmin perustama maan ensimmäinen kasvitieteellinen puutarha ja Suomen Talousseura väittivät vinokkeja ja ideoita suuresta maailmasta sekä kartanoiden ja pappiloiden tyylipuutarhoihin etä tavallisen kansan ryytymälle. Samalla jatkettiin keskiajalle ulottuvaa perinnettä, joka oli alkanut Turun linnan ylä- ja hyötikäsi maissa.

Ilmastoiliset, kulttuuriset ja taloudelliset seikat ovat vaikuttaneet vahvasti ruomalaisen puutarhan historiaan. Vanhan vireen rakennettiin uusi, kuten Halikon Joensuuassa, missä 1700-luvun muotopuutarha kukoisti englantilaisen puutarhan rinnalla. Kylmä ilmasto taas vaikutti siihen, että kreivi Pietari Eraben oi omistama perustaa puutarha lahjoitusmaalleen.

Kun ilma 1700-luvulla lämpeni, Turun Akateemian ynnänsi edistää sekä estetikkaa että terveellisiä elämäntapoja jakamalla puutarhanhoito-ohjeita. Puutarha tuli rakentaa joko nelikoksi tai suorakulmioksi ja se jaettiin kolmeen osaan: kukkatarhaan, keittiöpuutarhaan ja hedelmätarhaan. Ruutupuutarhan koetteli erotettiin toisistaan hiekoitetuilla käytävillä ja laidoilla istutettiin hedelmäpuita, niiden välillä kukkia ja keskeille keittiökasveja.

Puutarhasta tuli myös statussymboli. Kartanoiden yhteyteen rakennetut puistot eivät kehenkaan miellyttäneet kaikkia. H.G. Porthan arvosteli kriittisesti tätä huipeasti tilan vaatimutta ja kartanoiden etuoikeudoksi jätettyä puistotyylia toteutella muun muassa, että Brinkhallin kartanoon englantilainen puutarha oli toteutettu tyyliään liian ahtaaseen notkoon. Se oli myös lamunkokoinen, saareen ja allioinen, liuskekivikaistoinen kaivotieineen ja suihkukalhteineen lapsilleen. Kaadellman kartanon puutarha hän puolestaan kehui kätteriksi lavaksi päässä enon rahoitajan.

Kaupunkipuistojen edeltäjät Turussa

1800-luku suosi puutarhan sijottettuja kasvihuoneita, talvipuutarhoja ja huonekasveja. Kasveja varten rakennettiin ja suunniteltiin mielikuvituksellisia ja mumi-mutkaisia telkeitä, ruukkeja, jänistöjä ja lauttoja ajan makotomumusten ja villail-lakkeiden tyylisuunnan mukaan. Viherkasveista suosittuimpia ja niiden harrastuksesta tuli villitys.

Vuosisadan loppupuolella pihä- ja puutarhakaasvi tulivat jälleen suosittuiksi. Julkiset puistot syntyivät ja niistä tuli nopeasti kansalaisten vapaa-ajan vietto-ohjelmia samalla, kun ne toimivat suokasvunkeuhkojen keuhkoina.

Kaivopuisto ja Tähtitornipuisto Helsingissä ovat ensimmäisiä esamerimaiseen tapaan suunniteltuja kaupunkipuistoja. Julkisten puistojen edeltäjinä voidaan kuitenkin pitää Turussa edelleen säilyneitä Ruissalaa ja Kupittaa puistoja, joiden historia juontaa juurensa jo arkki Juhana heittusen aikaan etä periti kristinuskon tuloon.

Mutta varsinkin kustavilaisena aikana Turussa pyrittiin puistojen ja viheralueiden luomiseen. Jo 1700-luvun puolivälissä tiedetään kaupungin viranomaisien päätöksellä Seurarinin varten istutetun 36 suoraa puita, jotka lienevät olleet laimia, lehmäksi tai vaahterotti ja peräisin Ruissalasta.

Katujen ja aukkojen kaunistaminen koettiin jopa niin tärkeäksi, etä jumalanpalvelusten yhteydessä kaupunkilaisia kehoitettiin suojelemaan istutuksia vahin-
vastaalla. Vuokkoista Turussa kasvatettiin

Sauntoni-alueella sijainnut Iso Kirkkolatu kuului puolestaan niiden katujen joukkoon, jotka istutuksilla muutettiin puistokujiksi. Jokivarren puistutukset rakennusten lomassa loivat hyvin kansainvälisen tunnelman.

Kukkulat kaunistettiin promenaadipuistoiksi

Pohjoismaiden suurimman kaupunkipuiston luoma uusi tilanne merkitsi uutta näkökulmaa: puistoja ei suositettu ainoastaan niiden viihtyisyyden takia vaan niillä oli myös paloturvallisuutta edistävä tehtävä.

Kaupungin viihtäiset puistot eivät kuitenkaan riittäneet turkulaisille porareille, jotka nopeasti omaksuivat tiellä eurooppalaisen tavan promenaadista. Niitä saivat alkunsa Turun näköpuistot – kaupungin poljat kukkulat haluttiin kaunistaa puistoiksi eikä ainoakaan, kun maikien laelta avautui näkymä kaupunkiin, joka eik kuin "lausallinen krapuja sillipellillä".

1900-luvun arkkitehtuurin puutarhityyli alkoi suosia muureja, joiden orkauria pehmenettiin kukkivilla kasveilla. Julkisen puiston ideologia toteutettiin edelleen. Geometrinen muotopuutarha koki uuden kukoituksen Englannissa ja Saksassa.

Näiden uudistusten kaikkina rakennettiin Suomessaakin muotopuutarhoja muun muassa Naantalin Kulkaranta.

Vaikutus maalaustaiteeseen

Puutarhoja ja puistoja käsitellessä ei sovi unohtaa niiden vaikutusta maalaustaiteeseen. Kun rokokoon hienostunut yhähästi löysi "luonnon", se tarkoitti nimenomaan hoidettua puistoseinämää.

Luonnossa pidettiin "maalaisia" juhlia. Nuoret ihastuivat luontoon, koska sisätiloissa ei ollut mahdollisuuksia valaista

naatinnoilista ulkoilmajuhtia ja ihannemaalaisia kuvaväriä teoksi.

Seomalaisessa taiteessa yksi kuuluisimmista puutarha-aiheista on Atennon kokoomiin kuuluva Haminiabden puutarha. Tässä Ferdinand von Wrightin jäljennäksessä (noin 1856) on nähty kotoista ja lehtiniä yksityisyhtiä. Se kertoo katsojalle aikakaudelle tyyppistä maailmankuvan ja elämäntapaa, kintymystä kotoisiin, mukaviin, porvarillisiin asioihin. Teos korostaa ihmisen henkilökohtaisia suhteita luontoon, idyllillä on keskeinen asema.

Puutarha kukkineen, polkukineen ja maine näkyvineen antoi taiteelle runsaasti myös muita otollisia aiheita. Ise asiassa puutarhurissa ja taiteilijassa on paljon yhteisiä piirteitä.

Ranskalainen impressionisti Claude Monet'n olimassa yhdistyivät puutarhuri ja taiteemaalariin työ, ja kummassakin oli mestari. Yli 40-vuotiaana Monet hankki oman maapalkan ja toteutti siellä unelmansa kauniista kukkatarhasta. Nykyään häneen Givernyssä Pariisin lähellä sijaitseva puutarhassa on avoinna yleisille ja läynnä kukkia koko kasvukauden ajan.

Puutarhansa näkymä Monet tallensi maalauksissa, joiden helkuvat värit toistuvat ihmälle tärkein kokonaisvaltaisen väriloelman yleisvaikutelma.

Ruotsalaisen taiteilijan Carl Larssonin akvarellit ovat sarja niin kodin kuin hoidon ympäröivän puutarhan merkityksestä taiteilijan elämässä.

Meillä Tuusulanjärven rannalle syntyneessä taiteilijayhteisössä omalla puutarhalla oli aivan erityinen merkityksensä. Siihen elämä nojasi. Mutta nämä puutarhat eivät olleet ihan tavallista ratvainta kasvuausajaa. Aimo Sibelius sai omenoituaan palkinnon ja Pekka Halonen toman teollisen. Ne Halonen myös ikuisi tulun vuonna 1916. Hän ikuisi oman puutarhan taitavan ja kestävä.

Jo 1700-luvun puolivälissä ti detään Turun kaupungin viranomaisien päätöksellä Suurtoisin varteen istutetun 36 suoraa puita, jotka lienevät olleet tammi, lehmäksi tai vaahterotti ja peräisin Ruissalasta, Tarja-Tuulikki Laakson kirjoittaa – D.W. af Grubbensin 1 ku-akvarellille vuodelta 186 etualla Talosseuran komeatlo, taustalla Tähtitorni ja Siivovaarenmäki.

oli hauskaa ajatustyöitä ja seudosta kiltin leikkimielisesti. Monet ohikulkija sihtyivät ihastelemaan kukoistava puhoja.

Halosenimen ensintäi Maijaa puhtin puutarhan ihmeellisenä hengonä ja Aholan Venny Soldan-Brofeldt itui jops hetken viljelemään omaa siun puutarhantuntiaan. Aikalaisten muhainen Aholan puutarhassaan saatu delin kävelyillä tulla vakkaitaneeksi etä puutarha sijaitsee stävällä paikalla etä sen metsiköillä ja rannoilla on ysa niilläkin. Sen lisäksi saattoi havaita puutarhassa harjoitetaan myös n viljeystä, josta saadaan vähän porovähän herneitä ja vähän heinää sen lsi mää vihanneista ja kukkapenkki kasvavat.

Jos puutarhaviilejä näkyi vahvasti silänjärven taiteilijateksteissa, se n myös tina päivän monissa kodissa toteista tutut yriit, vihannekset ja i ovat löytäneet paikkansa puutarha Puistoissa viihdyttään – joskin n funktio viime vuosina on suuntaut lähinnä elämyksen hakemiseen.

TARJA-TUULIKKI LAAKSONEN

• Kirjoittaja on tutkija ja museod Turun maakustatamuseossa. Kirjoittay tänä vtiokoloppuna etieteltävää

Sunnuntai 1. toukokuuta 2005

EU:n suurimmalla suoalueella Kolarissa retkeillään ja nautitaan hiljaisuudesta

Suosta on tulossa uusi matkakohde

Kolari (SIT)

Lappilaiset ovat alkaneet tarkastella kotomaisemaansa uudenlaisin silmin. Kaise ei lepää enää vain laskettelijoita vilisevissä tuntureissa, vaan elannon antajaa on lähdetty etsimään myös toisenlaisista luonnonmuodostelmista. Silmät ovat pysähtyneet vetisen, upottavan suon kohdalle. Siitä on lähdetty tahkoamaan rahaa markkinoimalla suota matkailijoille.

- Ajatuksena oli, että tämän ainutkertaisen, Suomelle tyyppillisen luontoelementin ympärille voisi kehittää erilaisia elämyspalvelutuotteita sekä maaseutu- ja matkailuelinkeinoja, **Eino Lappalainen** kuvailee.

Hän on toiminut ideanikkarina ja vetäjänä hankekeksessä, jossa yritetään tehdä Kolarissa sijaitsevasta Suur-Teuravuoman aapasuosta bisnestä.

Ja mitenkään pienestä suosta ei liikkeelle olla lähdettykään. Lappalaisen mukaan Suur-Teuravuoma on EU:n suurin suoalue. Kaikkiaan jäissä on noin 35 000 hehtaaria.

Kolarin elinkeinoasiamies **Tapio Niittyrinta** kertoo, että suobisnes lähti liikkeelle muinaisesta pitkospuureitistä, niin sanotusta Telatiestä, joka kulki aikanaan Suur-Teuravuoman halki. Suoalueen ympärillä olevissa kylissä heräsi ajatus korjata 1800-luvulla rakennettu reitti ennalleen.

- Kolarin kunta, Lapin ympäristökeskus ja Kolarin työvoimatoimisto löivät hynttyyt yhteen, ja siitä se sitten lähti, Niittyrinta muistelee hankkeen alkumetrejä.

Hänen mukaansa into ei lojaltanut vain pitkospuiden uusimiseen. Reitin varrelle pystytettiin opastauluja, vesipisteitä, laavuja ja wc-tiloja.

Niittyrinta kertoo, että suonostuksen varsinaisen läpilyönti tapahtui Lapin yliopiston järjestämällä suo-opaskursilla.

Kurssi kantoi hedelmää. Osallistujat ideoivat uusia yrityksiä, jotka tarjoavat erilaisia suohon liittyviä palveluita. Suur-Teuravuomalla voi tätä nykyä esimerkiksi retkeillä oppaan avustuksella, kalastaa, valmistaa itse omat grillihielet, polttaa tervaa tai oppia punomaan pajutuotteita. Mystiikasta kiinnostuneille tarjolla on suon henkiin, suohisiin ja maahisiin liittyviä tarinoita.

Suolla voi nauttia myös suonaineista valmistettua teetä tai kaariniikkamehua, paistaa itse rieskaa Teuravuoman kylässä tai maistella Kurtakossa naurispaistikkaita, Kruunutilan verimakkaraa, porovarkaan mykykeittoa, mustikkapuroa tai vaikkapa pömmäjuustovelliä.

Suur-Teuravuomaa on lähdetty markkinoimaan kaikenlaisille luonnonystävälle, ja viesti onkin alkanut mennä perille. Kosteassa luonnonmaisemassa on nähty niin korkokenkäisiä cityihmisiä, vaeltajia kuin lintubongareitakin. Kaikkiaan suoja on syövereihin tutustui viime heinäkuun ja lokakuun välisenä aikana 3 000 vierailijaa. Määrän uskotaan kasvavan roimasti tulevaisuudessa.

West 8 Landscape architects, Swamp Garden, Charleston, USA, 1997